

Twée voor Nederland nieuwe Pamphilius-soorten (Hym., Pamphil.)

door

S. J. VAN OOSTSTROOM

In zijn overzicht van de in Nederland gevonden Pamphiliidae somt BARENDRECHT (1949: III) een negental *Pamphilius*-soorten op. Hieraan kunnen er nog twee worden toegevoegd, nl. *P. fumipennis* (Curtis) en *P. gyllenhali* (Dahlbom).

Pamphilius fumipennis (Curtis). (Pamphiliidae-Pamphiliinae).

Ulvenhout, 1.VI.1968, 1 ♀, leg. VAN DER KRIFT (coll. v. O.); Bunde, Bunderbos, 4.VII.1966, 1 ♀, leg. LUCAS (coll. LUCAS); Rijckholt, gem. Gronsveld, Savelsbos, 1.VII. 1968, 1 ♀, leg. LUCAS (coll. LUCAS).

ENSLIN (1917: 655) beschouwt deze soort als een variëteit van *Pamphilius sylvaticus* (L.), uitsluitend op grond van het kenmerk dat het 1e antennelid geheel geel is in plaats van zwart gevlekt of geheel zwart zoals bij *P. sylvaticus*. Hij vermeldt niet het duidelijke morfologische verschil tussen beide, waarop CONDE (1934: 44) en BENSON (1935: 244 en 1951: 14, 15) wijzen. Bij *P. sylvaticus* vertoont de kop nl. ter weerszijden een boogvormige richel die loopt van een plek zijdelings vóór de ocelli langs de binnenste oogrand naar de zijrand van de clypeus; deze richel is duidelijk gekield. *P. fumipennis* bezit deze richels ook; hier zijn ze echter minder duidelijk en vooral tussen de ocelli en de oogrand breed afgerond en niet gekield. Voorts draagt de kop bij *P. sylvaticus* achter elk oog meestal een gele vlek, die bij *P. fumipennis* ontbreekt. Ten slotte zijn de vleugels bij *P. sylvaticus* geelachtig hyalien met bruine aderen die naar de vleugelbasis geel worden terwijl ze bij *P. fumipennis* meer grijsachtig zijn met (behalve costa en subcosta) donkerbruine aderen.

De larven van *P. fumipennis* leven volgens CONDE en BENSON op *Corylus avellana* L.

De soort komt volgens BENSON voor in Engeland, Finland en Letland; WOLF (1965: 458) geeft enige vindplaatsen in België op en vermeldt ook een vondst uit Oostenrijk. Vermoedelijk komt zij echter wel meer voor en zal zij ook nog wel kunnen worden aangetroffen in collecties tussen de door geheel Europa gevonden *P. sylvaticus*.

Pamphilius gyllenhali (Dahlbom). (Pamphiliidae-Pamphiliinae).

Het Rooth, gem. Margraten, 1.VII.1966, 1 ♀, leg. Br. VIRGIL. LEFEBER (coll. v. O.); Vaals, Malensbos, 11.VI.1962, 1 ♀, leg. LUCAS (coll. LUCAS).

ENSLIN (1917: 652—653) plaatst *P. gyllenhali* naast *P. histrio* (Latreille) en wijst op het verschil in de tekening van de kop van beide soorten. Dit verschil komt duidelijk uit als men de afbeeldingen die BENSON (1951: 13) van de twee soorten geeft met elkaar vergelijkt.

De larve van *P. gyllenhali* wordt volgens BENSON gevonden op *Salix caprea* L. en *S. aurita* L. CONDE (1934: 45) geeft eveneens *S. aurita* op.

De soort is bekend uit Midden- en Zuid-Engeland en uit Schotland (BENSON, 1951); voorts uit België (WOLF, 1965: 458); zij komt verder voor door Midden- en Noord-Europa tot Rusland en Lapland.

Summary

The author mentions two species of the genus *Pamphilius* new to the fauna of the Netherlands, viz. *P. fumipennis* (Curtis) and *P. gyllenhali* (Dahlbom).

Literatuur

- BARENDRECHT, G., 1949. De Pamphiliidae van de Nederlandse fauna. *Tijdschr. Ent.* 91: II—IV.
- BENSON, R. B., 1935. Some new British sawflies, with notes on synonymy, etc. (Hymenoptera Symphyta). *Ent. mon. Mag.* 71: 239—245.
- , 1951—'58. Hymenoptera, Symphyta. *Handb. Identif. Brit. Ins.* 6 (2).
- CONDE, O., 1934. Addenda et corrigenda in genere Pamphilius Latr. (Hym. Tenthred.). *Mitt. dt. ent. Ges.* 5 (5/6): 42—47.
- ENSLIN, E., 1912—'17. Die Tenthredinoidea Mitteleuropas. *Dt. ent. Z.*, Beihefte.
- WOLF, F., 1965. Données pour un atlas des Hyménoptères de l'Europe occidentale. IV. Famille des Pamphiliidae. *Bull. Inst. agron. Stns Rech. Gembloux* 33 (3): 455—463.
- Oegstgeest, Emmalaan 39.

Atlas provisoire des Insectes de Belgique, édité par Jean LECLERCQ. cartes 501 à 600. Gembloux, 1971. Prijs Bfr. 128.

De afleveringen van de Belgische kaarten volgen elkaar met benijdenswaardige snelheid op. Verschenen zijn nu de nummers 501—600, waarop de tot nu bekende verspreiding in België van de volgende insekten is aangegeven:

- 501—534. Hymenoptera Sphecidae Pemphredoninae door J. LECLERCQ (*Psen. Passaloecus, Diodontus, Stigmus, Spilomena, Ammoplanus*).
- 535—550. Hymenoptera Apoidea door dezelfde auteur (Melittidae: *Macropis*; Megachilidae: *Coelioxys*; Anthophoridae: *Epeoloides, Melecta, Thyreus*).
- 551—582. Lepidoptera Nymphalidae, door Ch. VERSTRAETEN.
- 583—600. Lepidoptera Sphingidae, door dezelfde auteur.

Bij vergelijking met de Nederlandse gegevens blijkt wel, dat bijna alle soorten die bij ons sterk achteruit gegaan zijn, dat ook in België doen. Vrij zeker zijn de oorzaken dezelfde: sterke vermindering van het aantal geschikte biotopen en de invloeden van dezelfde oecologische factoren. — LPK.

Gonnert, Nils, De wonderlijke bijenstaat, 96 pp., vele figuren in kleur, uitg. N.V. Gebr. Zomer & Keunings, Wageningen. Prijs f 28,50.

Als we dit boek in handen krijgen, vallen de talrijke kleurenfoto's en daarbij vooral de prachtige detailopnamen van uitstekende kwaliteit het eerste op. Naast een groot aantal foto's van het leven in de bijenkorf, vinden we o.a. een opname van de bijenluis, foto's van de bouw van de angel en vele andere afbeeldingen.

Na een inleidend hoofdstukje over de honingbij wordt het leven in de bijenstaat volgens de voortgang van de seizoenen behandeld. Het boeiende relaas wordt haast ongemerkt hier en daar onderbroken door een alinea met meer wetenschappelijk getinte informatie. Aan de Nederlandse vertaling en bewerking is door de leraar bijenteelt W. R. OUDSHOORN duidelijk veel aandacht besteed. De typografische verzorging is overigens ook uitstekend. Helaas moet ik echter constateren dat er in het hele boek geen enkele literatuurverwijzing gegeven wordt.

„De wonderlijke bijenstaat” wil ik gaarne als lees- en kijkboek aanbevelen aan alle liefhebbers van de levende natuur. Het boek is uitgegeven in samenwerking met de Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt in Nederland. Ongetwijfeld zal het ook op de boekenplank van vele imkers terecht komen. Zij moeten echter wel weten dat het boek meer inzicht in het leven van de honingbij verschaft, maar geen handleiding voor de bijenteelt is. — J. P. DUFFELS.